

Književna poročila

Dr. Ivan Pregelj, Mlada Breda. Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu. Slovenskih večernic 67 zv. 1913. 80. 224 str.

Pretrsljiva narodna pesem istega naslova o nesrečni nevesti, ki gre turškemu junaku zamož in ki jo, kakor osmero njenih prednic, ugonobi zlobna tašča, leži pred nami prikrojena po duhu časa in presajena na čisto domače pozorišče. Samo da tukaj mlada Anica po sedanjih načelih pravičnega plačila izide kot zmagovalka iz neenakega boja in se slednjič združi z ljubljnim bitjem, dočim satanska staruha Katra prejme zaslužen kazni z lastnim orožjem — strupom, ne da bi ji kaj zalegle dolgotrajne spletke in hudobne zvijačnosti, nastavljene neljubi ji sinahi.

Zaradi dobrodošlega, učinkovitega kontrasta je g. avtor nakidal na postarno laži-junakinjo toliko ogljenočrni lastnosti, da se bo še v srcu preproste bralke vzbudil opravičeni sum nad resničnostjo tako pošastnega babšeta. Vseh kolobocij ne bi bilo na ponosnem kmetskem dvorcu, da ni ženin Juri bolehen slabič: torej kot gospodar pri izbiri življenske družice skalno odločen, v ostalem pa čezmerno mahedrava šleva, ki stopica na povodcu peklenke matere svoje, dasi se nista nikdar prav posebno ujemala z njo. Protagonistka te storije, antipodka onega babjega izmečka, bo imela pač vse simpatije sovrstnic na svoji strani, čeprav utriplje tudi v nji človek in se končno po pravici peha za bogatijo na Peči, odkoder je bila v neznanih letih izpodrinjena zbog zanikarnega gospodarstva svojih staršev.

Za slikovitost značajev je skrbjeno v izobilici: pestro sestavljeni imenik služinčadi — kradljive in poštene, preračunano zatelebane in tiho vdane — osvežuje potek temačnih pripetljajev; ne pogrešamo niti slaboumne čarovnice, panaceje za vsakovrstne bolezni, niti hirave zamaknjenke, ki naj skrbita za ohranitev mističnega razpoloženja v pobožnih dušicah. Vendar se mora priznati, da v primeri z „Zorislavo“ ni izpisana četrtina biblije. Posamezni prizori, osobito nastopi stranskih oseb, so očitno orisani živahneje, nego celotni razvoj fabule, kateri nedostaja v drugi polovici pravega hrbtišča: nekako priskokoma in tavaje rinemo h koncu in mestoma se vleče, vleče. Ubranostne vinjete začetkom nekaterih poglavij so zasnovane z izbrano pozornostjo, žal da bo vsa njih kipnost za hvaležne odjemalce z dežele mrtva ropotija.

Ant. Debeljak.

Starogorski, Zorislava. Povest iz davnih dni. Izdala in založila Družba sv. Mohorja v Celovcu. Mohorjeve knjižnice 2 zvezek. 1913. 80. 112 str.

Dejanje in nehanje, kolikor ga pač premore povest, se odmotava v drugi polovici 9. stoletja, v dobi pokristjanjevanja naših pradedov. Tudi solunska brata Ciril in Metod nastopata, sicer bolj v ozadju, a dokaj prikupno prikazana. Takisto hušknjejo ko bežne sence mimo nas maloštevilna zgodovinska lica: bizantinski car Mihael, Frankom prijazni knez Kocelj na Blatnem gradu in njegov protiutež moravski knez Rastislav. Ostala nehistorična družba, s katero nas seznanja pisatelj, nudi prvo- in drugoboritelje pri dogodkih in nepreklopčičastih zapletkih, katerim bi bili približno naslednji podatki za ogrodje:

Zorislava, hči zakorenelega pogana, staroste Stražimira, ki se noče izneveriti veri prednikov, je skrivaj kristjanka, kakor pokojna nje mati in precej njenega